

Hitler zahteva revizijo vzhodnih meja Nemčije!

Odprava poljskega koridorja, revizija češke meje, enaka letalska flota, veliko morskoro brodovje in ekonomska unija z Avstrijo so njegove zahteve. Velike nacijske demonstracije proti Litvi zaradi smrtne obsodbe štirih nacijskih v Memelu. Kaj stori Anglija na zvezniški konferenci v Italiji prihodnji mesec?

London, 28. marca. — Sir John Simon, angleški zunanji minister, je danes predložil zahteve Hitlerja angleški vladi na kabinetni seji. Oficialne poročila o teh zahtevah še niso prišla, da je Hitler informiral Simonu na konferenci v Berlinu pred petimi dnevi, da Nemčija bo mirovala, dokler ne dobi vsega:

1. Revizija vzhodne nemške meje. Vzhodna Prusija se mora vrniti z Nemčijo in poljski koridor do Gdanskega mora biti priključen. Čehoslovakijska mora biti Nemčiji oziroma s 3.500.000 Nemci. Litva mora vrniti Nemci Vzhodni Prusiji.
2. Nemčija mora dobiti letalsko floto, ki mora biti enaka angleški ali francoski; ruska letalska flota mora biti skupno mehanizirana. Nemčija mora na morju dobiti 400.000 ton pomorske vojske mornarice.
3. Ekonomska unija z Avstrijo.

Koliko je resnice na teh Hitlerjevih zahtevah, ni še uradno razjeleno.

Anglijo čaka velika preizkušnja na prihajajoči konferenci s francijo in Italijo. Konferenca je aranžirana za prihodnji mesec v Stresi, Italija. Francija in Italija bosta nedvomno zavrgli Hitlerjeve zahteve, vprašanje pa je, kaj stori Velika Britanija. Ali pojde s svojimi bivšimi zavezniki v enotno fronto proti Nemčiji, ali se izolira od njih in nastopi kot nekakšna posredovalka med Nemčijo in protinacističnim blokom?

Angleški odposlanec, Anthony Eden, ki je bil v Simonu v Berlinu, je zdaj v Moskvi. Sovjetska Rusija je danes v tesni zvezi s Francijo in nedvomno bo kritična na Anglijo, naj se priključi antinacističnemu bloku za obkroženje Nemčije.

Berlin, 28. marca. — Sinoči so bile silne nacijske demonstracije pred litvinskimi poslastitvami v Berlinu proti smrtnim obsodbam, izrečenim v Kovnu štirim nacijskim Nemci iz Memela. Poleg tega je litvinsko sodišče obsodilo 77 nemških nacistov v zapor. Berlinska policija je komaj preprečila dejanski napad na litvinsko poslanstvo. Pred se je vrnil v Lustgartenu množični protestni shod proti nemškim smrtnim obsodbam. Zborovalci, katerih je bilo okrog 50.000, so zaključili, da mora Nemčija preprečiti eksekucije obsojenih Nemcev.

Enake demonstracije so se vršile po drugih mestih Nemčije. Litvinski konzul Odendahl v Minsku je bil v znak protesta proti tem obsodbam odpovedal službo in snel litvinski grb s svojega okna.

Kovno, Litva, 28. marca. — Litvinska vlada pravi, da se ne bo postila opaziti po protestih Nemčije in smrtne obsodbe. Nemci izrečene, razen če obsodbe bodo izpeljane, za milost na predstojnika smrtne in če ta usliši njih apel.

Variava, Poljska, 28. marca. — Iz Gdanskega poročajo, da so nemški nacisti izgnali in deportirali vse socialistične kandidate za občinske volitve, ki so bile 7. aprila. Socialistični kandidat je bil postavljen. Apel na policijo je bil zavržen, ker policija drži za to, da je to provokacija.

GERHARDT SEGER,

ki bo v nedeljo popoldne govoril v Carmen's Halli, Ashland Blvd. in Van Buren St. Pri volitvah 1932, ki so Hitlerju prinesle zmago, je bil izvoljen za državnega poslanca, toda je bil pred sestankom parlamenta aretiran in vržen v koncentracijsko taborišče. Pozneje je na senzacionalen način pobegnil v tujino, nakar je Hitlerjeva vlada prejela njegovo družino in jo držala kot talce. Izpustiti jo je moral zaradi mednarodnega pritiska. Svoj bog in razmere v Hitlerju Nemčiji je opisal v knjigi: "A Nation Terrorized", kar bo tudi tema njegovega govora v nedeljo. Shod sklicuje Čikaška delavska federacija.

Stavka poljedelskih delavcev v Arizoni

Phoenix, Ariz. — V dolini Slave reke so na solatnih plantažah zastavali delavci pod vodstvom Vegetable Packers unije (ADF), ki ima nad 400 članov. Njive so zastražili deputirani, ki so oboroženi kakor bi šli na vojsko. Aretirani so bili trije delavci, čes, da so pretepli nekega skeba. Stavkarje podpira državna delavska federacija, ki jim je preskrbela odvete. Sporno vprašanje so plače in priznanje unije.

Avstrija se bo smela oborožiti?

Mala antanta ne dovoli tega Ogrski in Bolgariji

Belgrad, 28. marca. — Jugoslovanski ministrski predsednik dr. Bogoljub Jevtić je včeraj konferiral z rumunskim zunanjim ministrom Titulescujem in kolikor je znano, sta se domnile, da mala antanta vsekakor ne bo nasprotovala oboroženju Avstrije v defenzivnih mejah. Toda ta koncesija ne sme pod nobenim pogojem veljati za Ogrsko in Bolgarijo.

Titulescu je nato odšel v Bratislavo, kjer danes konferira z Benešom, zunanjim ministrom Čehoslovakijske.

Dunaj, 28. marca. — V Avstriji prihaja razkol med fašističnim Heimwehrom in katoliško kmetasko stranko glede vprašanja oborožitve. Katoliški elementi zahtevajo, da mora Avstrija imeti enako pravico kakor Nemčija za obvezno vojaško službo.

Devet novih smrtnih obsodb v Moskvi

Moskva, 28. marca. — Nadaljnji devet morilcev in roparjev je bilo obsojenih na smrt zadnje tri dni. Štiri smrtne obsodbe je izrekla sodnica Kirejeva.

Domače vesti

Rojaka bodo deportirali

Portland, Ore. — Stefan Fink, doma iz Avstrije (vsekakor Slovenec), je bil zadnje dni aretiran in na odlok imigracijskega inšpektorja je bil pridržan za deportacijo. Inšpektor pravi, da je Fink že trikrat prišel nepostavno v Družbene države. Finka so prišli na pritožbo farmarjev, da jim je kradel kokoši. Lovil je kokoši na nenavaden način. Skril se je v grmovju in z imenitnim oponašanjem petelinov je zvalil k sebi piške, kolikor jih je hotel. Fink je star 57 let.

Podržaj piše le Suzani

New York. — Ivan Podržaj, v zapor obsojeni slovenski pustolovec in bigamist, ne bo iz ječe pisal pismom svoji izginoli ženi Agnezi, čeprav trdi, da je živ. Ob prihodu v Sing Sing so ga vprašali, naj jim izroči ime in naslove oseb, s katerimi želi korespondirati iz zapora. Podržaj je dal samo eno ime in naslov — namreč svoje prve žene Suzanne Ferrand, ki živi v Londonu.

Nov grob v Illinoisu

Oglesby, Ill. — Tu je umrl za pljučnico Ciril Ambrož, star 39 let in doma iz Česine na Dolenjskem. Tu zapušča ženo in dve hčeri. Bil je član SNPJ.

Nov grob v Ohiju

Barberton, O. — Tu je umrl Anton Belovec, star 55 let in doma iz Košane pri St. Petru na Krasu. V Ameriki je bil 28 let in tu zapušča ženo, hčer in brata. Podlegel je vnetju slepiča in operacija ga ni mogla rešiti.

Obisk

Chicago. — Gl. urad SNPJ sta te dni obiskala J. Barlar in Jakob Jereb iz North Chicago, Ill.

Bolniki v Warrenu, O.

Warren, O. — Jennie Stanich je morala iti v bolnišnico, kjer se je podvržala operaciji. — Jos. Jež se nahaja v nevarnem položaju v bolniški postelji. — Frank Gradišar je tudi težko bolan. Vsi trije so člani SNPJ.

Nov grob v Detroitu

Detroit, Mich. — Umrl je Jakob Stajer, star 67 let in doma iz Skofje Loke. Bil je med prvimi pionirji v Mineralu, Kans., kjer je pred 30 leti vodil gostilno. Žena mu je umrla pred nekaj leti v Oklahomi, kjer je tudi on bival zadnja leta, a pred šestimi leti je prišel v Detroit, k hčeri in pri njej je umrl. Svoječasno je bil aktiven v društvih, toda depresija ga je izrinila iz vseh in umrl je brez vsakega društva.

Se en grob v Ohiju

Akron, O. — Tu je umrla Lucy Sterle, stara 55 let. Zapušča moža, pet sinov in pet hčera ter enega brata v Clevelandu.

Nov grob v Penni

Moon Run, Pa. — Tu je umrl po dveletni bolezni Frank Baloh, star 60 let in doma iz Gornjega Tuhinja pri Kamniku. V Ameriki je bil 30 let in tu zapušča ženo in več drugih sorodnikov. Bil je član SNPJ.

Vesti iz Calumeta

Calumet, Mich. — Te dni je Ana Mukavec prejela žalostno vest, da je v Speharjih pri Vrhu v Beli Krajini umrla njena mati Ana Mukavec v starosti 75 let. V Ameriki zapušča tri hčere. — Dalje je prišla vest, da je na Bregu pri Speharjih umrl Jura Spehar, oče Geo. B. Spehara, predsednika društva 62 SNPJ.

Maksim Gorkij promoviran

Moskva, 28. marca. — Svetovno znani pisatelj Maksim Gorkij je bil včeraj imenovan za direktorja zavoda ruske literature v sovjetski akademiji znanosti.

STAVKARJI V RACINU NE ODNEHAJO

Racine, Wis. — (FP) — V stavki pri J. I. Case kompaniji, ki izdeluje farmake stroje, se noče podati nobena stran. Nad 2000 delavcev vtraja pri zahtevi za zvišanje plač za 40% navadnim delavcem in 25% izučnim ter napol izučnim. Zahtevajo tudi priznanje neodvisne Wisconsin Industrial unije.

Na drugi strani tudi kompanija noče slišati o kakršnih koncesijah. Do zdaj se še ni marala sestati s stavkovnim odborom, katerega tvorijo po stavkarjih izvoljeni zastopniki in eksekutiva centralne organizacije. Unija ima namreč postojanke tudi v nekaterih drugih tovarnah.

Družba skuša izpodkopati moralno stavkarjev a kroženjem peticije za povratek na delo. Njeni ljudje tudi krožijo govoro, da je pripravljena zvišati plače za 5%, če se vrnejo na delo. Od pričetka je zanikala, da ima kaj opraviti s peticijami, ki so tiskane na enakem papirju kakor ga rabi družba. Tudi so zvitost sestavljene.

Z lanske stavko so delavci dobili zvišanje od 18% naprej, v nekaterih slučajih do 50%. To zvišanje je pojedla draginja, pravijo delavci. Po družbinem zatrdilu je povprečna plača 65c na uro, toda je tudi mnogo takih slučajev, ki prejemajo le 45c na uro.

Stavko podpira vse delavske organizacije v tem mestu: unije ADF, socialisti in komunisti. Od 2172 delavcev jih spada k uniji 2050, pravi njen organizator Jack Duller.

FARMARSKEGA UREDNIKA HOČEJO DEPORTIRATI

Plentywood, Mont. — (FP) — Vladni agentje so prijeli Alfreda Millerja, urednika farmarskega tiskila The Producers News, v svrhu deportacije. Kot vzrok ali dokaz, da bi moral biti deportiran, so proti njemu vložili več kopij Producers Newsa.

Miller, ki je prišel postavno v Ameriko iz Nemčije, je namreč zadnje mesece pričel z vigorozno kampanjo za relief po suhi prizadetim farmarjem. Urednik tega lista je nad eno leto.

"Če bi prišel pred Hitlerja, bi bil že postavljen ob steno in ustreljen", mu je rekel justični agent. "Sigurno", mu je odgovoril Miller. "Ampak ali me ne skušate poslati nazaj prav s tem gamenom?" Če ga bodo ali ne, bo odločil Washington.

In tudi če ga deportirajo, dežela s tem ne bo rešena, še manj pa farmarji. Na tukajšnjem shodu so pred nekaj dnevi zaključili, da hočejo vladna posojila za seme in krmo do 15. aprila, ker potem bi bilo že prepozno. Svojo zahtevo so sporočili kongresnikom in senatorjem.

Stara Angležinja je zdaj zares umrla

London, 28. marca. — Martha Southwell, ki je dolga leta prebivala v ubožnici, je včeraj zares umrla v starosti 88 let. Pred 50 leti je bila komaj rešena, da je niso žive pokopali. Zdravnik je konstatiral njeno smrt in zabril so jo v krsto ter odpravili na pokopališče. Ko so krsto nesli k jami, so nosači zaslišali silno stokanje iz krste. Prestrašeni nosači so vrgli krsto na tla in zbežali. Martha je pa odprla pokrov in odšla peš domov. Za spomin je vzela pokrov krste, na katerem je potem likala obleko.

Solidarnost irskega delavstva

Dublin. — Dokaz velike solidarnosti irskega delavstva je bil podan, ko so vsi transportni delavci v tem mestu zastavali zaradi odslavitve enega cestnega železničarja. Stavka je ustavila vsa cestna prevozna sredstva.

SOCIALNA ZAKONODAJA POLOŽENA NA POLICO

Odlašanje z akcijo prineslo nove komplikacije

TOWNSENDOV NAČRT

Washington, D. C. — Rooseveltov program socialnega zavarovanja — brezposelnostno in starostno zavarovanje — je poslovniki komitej nižje kongresne zbornice potisnil na stran za nedoločen čas. Kongresniki so očividno mnenja, da lahko čaka. Dosedanje razprave o tem programu so pokazale, da je silno pomankljiv.

Konservativni člani kongresa sploh ne marajo imeti opravka s to stvarjo, progresivci pa naglašajo, da bo predsednikov načrt, ako bo uveljavljen, razočaral deželo, ker ne more ublažiti učinkov depresije.

Situacija zlasti vznemirja kongresnike iz zapadnih držav. Townsendov načrt, ki določa mesečno pokojnino \$200 za vsako osebo nad 60 let starosti, ima mogočno zaslombo v teh državah.

Celo reakcionarna californijska legislatura je na priporočilo gubernerja Merriama podprla Townsendov načrt. Bilo je sicer nekoliko opozicije v višji državni zbornici, katero pa je gubernier z lahkoto ukrotil.

Drugi znak, ki kaže popularnost Townsendovega načrta na zapadu, je prišel iz države Oregon. Nekli član nižje zbornice, ki ni hotel glasovati za predlog, da zbornica odobrava načrt, je bil odpoklican z dvotretjinsko večino pri posebnih volitvah odanih glasov.

Neki kongresnik je dejal, da se predsednik Roosevelt ne zaveda, da je gibanje za uveljavljanje dalekosežne socialne zakonodaje dobilo mogočen zamah. Ako bi se bil on izrekel, da je posameznik upravičen do mesečne pokojnine \$30 na mesec in zakonska dvojica do \$50 in odpravil druge restrikcije v svojem programu, bi s tem ustvil zahtevo za uveljavljanje Townsendovega načrta.

Nekatere države so že sprejele zakone glede kooperacije s federalno vlado v zvezi s programom socialnega zavarovanja, dočim kongres odlašajo z akcijo. To je prineslo nove komplikacije, ki bodo izzvale dolge debate, ko bo prišel Rooseveltov program socialnega zavarovanja na dnevni red.

Kongresnik svari pred vojno nevarnostjo

Washington, D. C. — Kongresnik Fred Hildebrandt, član bratovščine železniških kurjačev, je dejal, da se je pojavila nevarnost nove mednarodne vojne, ko je Hitler raztrgal versajsko pogodbo, obenem pa je opozoril Ameriko, naj ne nasede propagandi, ki hoče potegniti Združene države v evropski kaos.

"Delavstvo ne more pričakovati nobenih koristi od vojne", je dejal Hildebrandt. Njega posiljajo v klavnico, da umira za interese svojih izkoriščevalcev. To je pokazala zadnja svetovna vojna.

Ohijsko mesto odglasovalo za občinsko elektrarno

Sylvania, O. — Po enoletnih brezuspešnih poskusih, da privlači elektrarno znižajo cene, so se prebivalci tega mesteca izrekli za konstrukcijo občinske elektrarne. Po mnenju župana Quinella bodo prebivalci lahko zgradili elektrarno, ki bo stala četrtilijon dolarjev. Mestecelastuje že vodovodne naprave, ki prinašajo velik letni dobiček.

STAVKA SLADKORNIH DELAVCEV V CALIFORNIJI

San Francisco, Cal. — (FP) Stavka, ki je izbruhnila v čistilnici California-Hawaiian Sugar Co., je popolnoma ustavila obrat. Člani Warehouse & Cereal Workers unije in International Longshoremen's Assn. piketirajo podjetje.

Stavka je posledica dolgega spora zaradi priznanja unije sladkornih delavcev. Pred nekaj tedni, ko je kompanija odpustila 15 delavcev zaradi unijskih aktivnosti, so delavci razglasili enodnevno stavko. Vrnili so se na delo, ko je pokrajinski delavski odbor obljubil volitve. Volitve so se res vršile in glasovanje je izpadlo v prilog kompanijski uniji, toda organizacije, ki so včlanjene v Ameriški delavski federaciji, so obtožile kompanijo ustrahovanja delavcev, nakar je sledila sedanja stavka.

Nad 300 piketov se je prvi dan stavke zbralo pred podjetjem in držalo v poslopju petsto stavkožakov, med katerimi je bilo več žensk. Po konferenci med predstavniki stavkarjev in policijskimi uradniki, so prvi dovolili stavkožakom, da so se lahko vrnili domov in od tistega časa je podjetje zaprto. Pokrajinski delavski odbor se trudi za doseg sporazuma med stavkarji in kompanijo, toda nima posebnih uspehov.

Doslej je policija aretirala enajst piketov. Kompanija je pozvala gubernerja, naj pošlje milico proti stavkarjem, kar pa je odklonil.

Tesarska unija preuzela lesne delavce

Seattle, Wash. — Z dovoljenjem eksekutivne Ameriške delavske federacije bo vse federalne unije lesnih in gozdarskih delavcev prevzela tesarska unija, ki je dobila jurisdikcijo nad to industrijo. Federalne unije so bile o tem obveščene po tajniku federacije Franku Morrisonu.

Tesarska unija je s tem dobila široko polje za organiziranje, ker so gozdarski in lesni delavci (na žagah) večinoma neorganizirani. Tekom svetovne vojne so na zapadni obali zgradili močnejšo unijo, ki je bila pa zdrobljena z opeškaparsko kampanjo lesnih baronov. Ameriški delavski federaciji je bil vrnjen čarter njih unije leta 1923. Zadnja leta so lesni baroni ustanovili kompanijsko unijo treh L.L.

Amerika prva v oboroževalni tekmi

Izdelovalci municije in orožja žanje profite

Washington, D. C. — Senator Gerald P. Nye je dejal, da Združene države trošijo več denarja za gradnjo vojne masine kakor katere druga svetovna velesila. Nye je načelnik senatskega odbora, ki preiskuje trgovino z municijo in orožjem.

"Sovjetska Rusija, Italija, Francija in Velika Britanija so povečale svoj vojni proračun 30 do 40 odstotkov, Japonska pa za 141 odstotkov", je rekel Nye. "Toda Amerika, ki hoče biti nekakšen zgled drugim državam, je povečala svoj vojni proračun za 197 odstotkov."

"Od tega nimajo ljudske mase nobenih koristi, pač pa izdelovalci municije in orožja, ki so našli bogat trg za svoje produkte".

Razredna zavednost čikaške Tribune

Chicago. — Chicago Tribune, največji gromovnik o svobodi tiska na srednjem zapadu, je tako dosledno kapitalistična, da je odklonila oglas Civil Liberties unije za shod angleškega komuniste Johna Stracheya. Drugi čikaški časopisi so ga sprejeli.

VELIKA STAVKA VISA NAD 4 INDUSTRIJAMI

Eksplodizija se obeta v premogovni, tekstilni, avtni in kavčukarski

'NEW DEALERJI' NA NOGAH

Washington, 28. marca. — Oficialni Washington se je včeraj pričel tresti radi možnosti novega stavkovnega vala, ki grozi zajeti okrog 1.220.000 v štirih industrijah — v premogovni, tekstilni, avtni in kavčukarski.

Sunek o tej "novici" je bil tako močan, da je glavni NRA Donald Richberg pričel z mrzlično akcijo, da zajezi ta val še predno bi se začel razširati po deželi. Ker obeta počiti v premogovni industriji, kjer poteče pogodba s prvim aprilom, nove pa še ni nikjer, je pozval operaterje in voditelje rudarske unije UMW, naj se danes popoldne (v četrtek) zgledajo v glavnem stanu NRA.

Obema strankama je Richberg dal ultimatum, naj do dveh popoldne pridejo do kakšnega sporazuma; dal je tudi razumevanje, da bo vlada povzela akcijo, če se ne pobotajo.

Pogajanja med operatorji in zastopniki UMW so se pričela že pred več tedni, ampak so prišla v popolni zastoj. Lewisa je enkrat zagrozil, da bo 1. aprila prišlo do "praznika" v industriji mehkega premoga, če ne bo do takrat podpisana nova pogodba. UMW zahteva zvišanje bazične plače za en dolar na dan (šest dolarjev) in skrajšanje delovnika na pet dni po šest ur v tednu. Operatorji so te zahteve odklonili.

Zdaj vlada čudna in sumljiva tišina v rudarski situaciji. Dasi je komaj nekaj dni, ko poteče pogodba, javnosti še ni nič znano, dali namerava Lewis povzati 350.000 rudarjev na apalačijem teritoriju na stavko. Eno je gotovo: stari lilejak mogoče namerava udariti z jasnejo in pozvati rudarje na stavko tik pred dvanajsto uro, ali pa je med njim in operatorji tajen sporazum ali "zarota", da izmanevirajo vlado v pozicijo, od katere bi imeli nekaj koristi rudarji in operatorji.

In izgleda, da je slednje resnica, namreč tajen sporazum med Lewisom in operatorji, ki lahko vključuje tudi stavko. Obe stranki želita namreč sprejeti zakonskega osnutka, po kateri bi bila premogovna industrija proklamirana za javnopravno industrijo in s tem podvržena vladni regulaciji. Tudi kakovost te regulacije je orisana v osnutku in v jedru pomeni kartelizacijo in monopolne cene. V zameno za podpisanje operatorjev bi rudarji dobili jamčeno pravico do organizacije in kolektivnega pogajanja.

Izsiljenje tega zakona naj bi bil glavni namen tega čudnega "pogajanja". Drugič so najbrž pa operatorji pripravili dati nekaj koncesij UMW, če jih sankcionira vlada in s tem prevzame "moralno" odgovornost za eventualno zvišanje cen premoga.

Koliko so te domneve pravilne, bo pokazala bližnja bodočnost. Vsekakor bi pa izbruh rudarske stavke vplival po svoji tudi na tekstilne, kavčukarske in morebiti tudi na avtne delavce in bi se lahko izemila prevostna stavka v vseh teh industrijah.

NRA je tekstilnim magnatom namreč včeraj dovolila znižanje produkcije za 25% na račun delavcev. Podpredsednik tekstilne unije Francis Gorman je ta (Dalje na 3. strani.)

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodnina: za Zdravstveno dravstvo (vsebine) in Kanado \$6.00 na leto, \$1.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; za Chicago in Cincinatti \$7.50 na leto, \$1.25 na pol leta, \$1.25 na četrt leta.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cincinatti \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Čena glasnogovornikov: Rokopisni dopisi in nameranih članov se ne vračajo. Rokopisni literarni vrevine (črtice, pesmi, drame, romani, itd.) se vračajo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil pošto.

Advertising rates on agreement: Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2857-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v ogleljajo, na primer (Feb. 28, 1935), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom postala naročnica. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

138

Ali bo vojna?

Govorice o vojni in stvarih, ki diše po vojni, persistirajo že vsa ta leta velike ekonomske krize. Vsač čas se pa kaj pojavi, ki te govori o bojni podoba. Svet je silno nervozen in deloma skrajno histeričen.

V mislih imamo novo svetovno vojno. Lokalne vojne, civilne in drugačne, trajajo neprenehoma ali v kratkih presledkih v raznih krajih sveta. Na primer vojna med Paragvajem in Bolivijo — Ameriki traja že tri leta. Na Kitajskem je sedem let civilna vojna in poleg tega ni jasno, ali je med Kitajsko in Japonsko vojna ali je mir. Lani so bile v Evropi kar tri civilne vojne in nihče ne ve, koliko jih pride letos; civilna vojna na Grškem je bila pravkar končana. Na obzorju je tudi večja vojna med Italijo in Abesinijo v Afriki.

Zadnje dni, odkar je Hitler naznanil svetu, da je oborožil Nemčijo, je precej krika o novi evropski vojni, ki se prav gotovo razširi v svetovno, če izbruhne. Optimisti, ki vidijo vse rožnato, nam pripovedujejo, da je nova svetovna vojna nemogoča vsaj še eno generacijo, kajti vesele so finančno zelo na slabem. To so prazne besede. Dokler se vesele lahko oborožujejo — in še nikdar v zgodovini niso bile tako oborožene kot so danes — so pogoj za vojno tu. Evropa s svojimi krivičnimi državnimi mejami, celim kupom nacionalnih manjšin pod zatirajočimi režimi in s prav satanjskim aparatom hujskajoče vojne propagande na vseh koncih je že danes zrela za konflikt.

In glavni krivec vsake vojne v današnji družbi — profitni sistem še živi!

V Washingtonu razpravljajo o programu glede bodoče vojne, v katero bodo zapletene Združene države. Rooseveltova vlada niti najmanj ne verjame, da bi se dala ta vojna preprečiti pa razpravljajo, kako bi se dalo odpraviti profitarstvo ob času vojne. Reakcionarji (legionarji) in nekateri politični "naprednjaki" so se našli pri eni mizi in zahtevajo: "Kakor bo Amerika novačila vojake tako mora novačiti privatni kapital!"

Sijajno rečeno! In pri tem ostane — pri besedah. Kadar pride vojna, ne bo nihče mislil na "novačenje (zaplombo) kapitala", čeprav bi bilo to določeno v zakonu. Kadar pride vojna — bo to vojna kapitalistov, ki se jim mora izplačati! Kapitalisti bodo sami sebe zaplenili in podržali? Pamet! — Dobro namazana propaganda bo že davno prej "prepričala" vlado in "ljudstvo", da je v interesu zmagati za svobodno domovino potrebno, da privatne industrije zagladajo vlado z bojnimi materiali in se naplačajo z "malenkostnim profitom" za svojo težko nalogo in veliko zaslugo!

Le dobro si zapomnite te besede.

Nobena vojna na svetu še ni bila brez materialnih ciljev in koristi. Pri vseh je šlo za ta ali oni dobiček, za tak in tak roj. Tudi takozvane "svete vojne" krščanskih vladarjev s "krivoverci" so se vodile za ohranitev fevdalizma in porast teritorijev ter premoženja teh despotov in cerkve.

In dokler bo vojna na svetu, bo izživljena zaradi materialnih ciljev in dobičkov; dokler bo na svetu mednarodna konkurenca za trge sirovin in izkoriščanje kolonij po privatnih ali nacionalnih kapitalih, bo tudi vojna.

Zakaj vsi oni — naj se imenujejo kakorkoli — ki tako kriče za mir in se navdukujejo za "novačenje kapitala" v vojnem času, ki sanjajo kakor deca o "oropanju vojne vsakega profita", ne spoznajo tega enostavnega dejstva! Zakaj ne gredo do dna?

Edina odpora zoper vojno je odprava profitnega sistema. Mednarodno ekonomsko tekmovanje naj se zamenja z mednarodno ekonomsko kooperacijo na temelju mednarodno organizirane produkcije za rabo — in glavni vzrok za vojno bo odpravljen.

Socialni padarji vsake vrste, ki mažejo bolno družbo z raznimi obliki, sočeno nič slišati o tem radikalnem preobratu. Ne — to bi bil socializem ali komunizem, in Bog nas varuj tega!

Mi pa še vedno verujemo v razum preprostejšega človeštva, verujemo, da bo to človeštvo spoznalo resnico in prej ali slej odpravilo profitni sistem.

Dokler se to ne zgodi, bo na svetu izkoriščanje, vojna, kriza — izkoriščanje, kriza, vojna ...

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke

Shodi in prireditve

Moon Run, Pa. — Delavske razmere so še vedno mizerne. Premogorci v okolici obkrožujejo bolj slabo, tako tudi tovarne v bližnjem McKees Rocku in Coraopolisu, kjer sem zaposlen tudi jaz. Kakor vse kaže, ne bo še tako hitro konec krize, temveč se bo še poostrižila, če bodo gospodje v Washingtonu le kričali in nič delali.

Sedaj je v zapadni Penni v teku kampanja za Proletarca in JSZ. Pričela se je 24. marca. Vršijo se shodi v vseh večjih naselbinah. Glavni govornik je s. Joško Oven. Rojakom se priporoča, da se udeležijo teh važnih shodov v velikem številu, da slišijo dobrega slovenskega govornika.

Skupna društva v Moon Runu so spet vzela v najem prijazni Portmanov grič za letošnji pikniško sezono. Društva se dobro pripravljajo za letošnje prireditve in so že vsi važni datumi na vse večje praznike oddani. Datumi teh priredb so sledeči:

Dne 30. maja bo imelo svojo letno prireditev angleško poslovočno društvo št. 706 SNPJ; na 4. julija proslava 30-letnice društva št. 99 JSKJ; na 13. in 14. julija proslava 30-letnice Proletarca s piknikom kluba št. 175 JSZ; na Labor day 2. septembra proslava 20-letnice samostojnega slovenskega podpornega društva, Moon Run.

Za vse gori navedene prireditve bodo objavljeni posebni programi pravočasno. Vsa ostala društva v tej okolici pa se prosijo, da ne prirejajo veselice na omenjene dneve. Ne pozabite navedenih datumov!

Jacob Skerl.

Važnost šolskih volitev

Milwaukee, Wis. — Po tolikih letih podučevanja, vzpodbujanja in vsestranske propagande bi bilo pač pričakovati, da bo naš narod znal upoštevati tudi veliki pomen šolskih volitev. Toda zadnje primarne volitve so pokazale, da temu ni tako, da baš te volitve smatrajo naši, kakor tudi večina ameriških volitev kot nekaj postranskega. Zato je potrebno, da se tudi o teh volitvah nekoliko pomislimo.

Papež Leon XIII. je nekoč izjavil: "Dajte nam (klerikalcem) otroke do 14. leta, za drugo se ne brigamo." In je s tem povedal veliko resnico. Baš tega se zavedajo tudi današnji vladarji Amerike, ki se z vsemi silami trudijo, da dobijo ljudske šole, kakor seveda tudi vse druge učne zavode, popolnoma pod svoje nadzorstvo.

Kdor ima v rokah mladino, ta ima v rokah tudi bodočnost! Kapitalisti vedo prav dobro, da morajo vzgajati že v šoli ponižne hlapce, če hočejo, da bodo imeli kasneje v tovarnah ponižne sužnje. Patriotična blufanja, kadar je treba iti v vojno za interese bogatih roparjev, imajo popoln uspeh samo pri ljudeh, katerih duševnost je bila že v zgodnji mladosti v tem smislu zastrupljena.

Kapitalizem ne mara, da bi se v ljudskih šolah vzgajala mileča bitja, da bi se vzgajali ljudje, kateri so sposobni samostojno misliti; oni hočejo avtomate, katerim se za šilo vtepe v glavo nekatere temeljne nauke; to je samo to, kar je neobhodno potrebno za vsakdanje življenje.

Kapitalizem ne mara, da bi bili otroci že v nežni mladosti sposobni ustvarjati si lastne nazore, da bi bili sposobni spoznavati krivice današnjega družabnega reda in da bi jim njih duševna zrelost, pridobljena v šoli, omogočala zdravo, razsodno mišljenje.

Kakor v starem kraju in tudi povsod, kjer vlada kapitalizem, smatra vladajoči razred za eno svojih glavnih in prvih nalog, održati popolno moč nad šolsko mladino potom popolnega nadziranja šolskega vodstva. Na teh mestih hoče vladajoča klika imeti ljudi, kateri služijo nji, podvrženi popolnoma njeni volji. Vsaka novotarija, vsaka ideja, ki bi vzbujala v otrocih samo toliko kot dvom nad tem obstoječim družabnim redom (po božji volji, dokler ga ne

vedno ljudstvo trpi), je za nje strup, ker bi jim odtujevala bodoče ponižne sužnje, brez ponosa, brez zavesti.

Zato vodijo kapitalistični časopisi tak ljut boj proti delavskim, to je socialističnim šolskim nadzornikom, katerim se je že za dolga leta posrečilo preprečiti zastrupitev ljudskih šol, dasiravno niso imeli potrebne večine.

Kapitalizem zahteva, da se delavec ne vadi v razmišljanje, in da to doseže, mora imeti moč že nad vzgojo otrok. Kapitalizem ne more rabiti delavcev, kateri samostojno mislijo, ker iz vrat takih se dvigajo nezadovoljnosti, borci, revolucionarji, sploh vse one sile, ki ogražajo ta blaženi sistem, ki tako imenitno vlada baš sedaj.

Kapitalizem potrebuje ponižne, nezavedne hlapce, ker zavrednih ne more porabiti v bojih in v vojnah za svoj dobiček, za klanje tujih, nedolžnih ljudi, za ropanje tujih narodov in povečanje svojega dobička, svoje požrešnosti.

In tako pomeni boj za nadzorstvo šol boj za nadzorstvo bodočnosti, za nadvlado, za zatiranje revnih in še večje moči peščici vladajočih.

Šole kakršne so danes v krajih, kjer nima zavredno ljudstvo nikake sodočevalne besede, so samo še poneumnjevalni zavodi, katerih glavni in prvotni namen je, da se vzgaja za kapitalizem ponižne, pokorne, nikdar tarnajoče delavce in sužnje, da se zagotavlja tudi že bodoče generacije za ta roparski sistem ter skuša onemogočavati vsak napredek, razvoj vsakega plemenitega mišljenja med ljudstvom.

Volilci in volilke: Premislite dobro vse to, predno pride volilni dan, to je pred 2. aprilom! Premislite dobro vse to in si odgovorite na vprašanje: Ali želite, da bi se vaše otroke vzgajalo le kot ponižne sužnje, kot brezčutna bitja za človeško trpljenje, za vse krivice obstoječega družabnega reda? Če boste pošteno napram samim sebi in svojim otrokom, napravimo svojo razredu, boste šli na volilke in oddali svoje glasove za socialistične šolske nadzornike!

—F. N.

Dve rudarski zmagi

Mullan, Idaho. — Dne 12. marca so rudarji pri Morning rovu s 382 proti 61 glasovom odglasovali za rudarsko unijo, kar jim daje pravico pogajanja glede mezde, delovnih ur in delavskih razmer v rovu. Volitve je nadzoroval okrožni član delavskega odbora, ki zastopa 17. distrikt zvezne delavske komisije. Sedaj reprezentirajo unijski rudarji rove Morning, Hecla in Sunshine in imajo pravico pogajati se z operatorji v vseh zadevah kolektivnega pogajanja.

Druga delavska zmaga je bila dobljena dne 18. marca, ko je zvezno razsodišče v Spokaneu.

Wash., zaključilo je prid rudarski uniji v sporu med rudarsko in kompanijsko unijo v Mullanu. Rudarji so se pritožili, da je Federal Mining and Smelting kompanija v Mullanu pričela s protiunijskimi aktivnostmi z namenom, da uniči rudarsko unijo in vpostavi svojo kompanijsko unijo. Rudarji so izvojevali popolno zmago.

V svojih prizadevanjih je omenjena kompanija odslavila rudarja McFaddna, ker ji je bil v napotje, ko je hotela poraziti rudarje. Delavski odbor je ukazal kompaniji, da mora McFaddna takoj vzeti nazaj na njegovo staro delo in mu vrniti vso zaostalo mezdno od dneva odslovitve. Odbor je tudi prisilil kompanijo, da mora priznati rudarsko unijo kot edino pravo zastopnico rudarjev v vseh odnosih med kompanijo in rudarji.

Odbor je dal kompaniji pet dni časa, da mu naznani s pismeno izjavo, če sprejme podane odloke. — J. N. Jackson.

O konferenci in shodu

Bridgeport, O. — V nedeljo 24. marca smo se John Rebol, Louis Gorenc in podpisani odpravili na konferenco klubov JSZ in društev Prosvetne matice in shod, ki se je vršil na Imperialu, Pa., v tamkajšnjem društevem domu. Na konferenci je bila velika udeležba. Navzoče je nagovoril tudi s. Karl Panli, organizator stranke v Ohiju, sedaj živeč v Penni. On je eden onih delavcev, ki je bil zaprt v prošli čebulni stavki v Ohiju.

Na konferenci so bila podana važna poročila in ukrepalo se je veliko glede shodov s. Ovna, ki jih je sklicala in aranžirala konferenca po okrožnih naselbinah zapadne Penne. K besedi smo bili poklicani tudi zunanji posetniki, ker pa smo videli, da je čas kratak, smo le s par besedami pozdravili v imenu zavrednih delavcev v vzhodnem Ohiju.

Poročila iz naselbin Canonsburg, W. Allquippa, Imperial in Moon Run o napredku so bila res dobra, pa tudi ostale naselbine se bodo v tem smislu okrepile.

Ob 1. popoldne se je konferenca zaključila in šli smo h kosilu, ki so ga pripravile sodelujoče imperialske soc. klube. Od veselja, ko sem videl toliko zanimanja in požrtvovalnosti od strani nekaterih sodelov in sodelujin, se mi je kar nekam čudno storilo v moji notranjosti. Kajti pred par leti, ko sem pomagal na Imperialu ustanoviti soc. klub, so nekateri dvomili, češ, da ne vedo, če bo iz te moke kaj kruha. Danes pa toliko požrtvovalnega dela v prid delavske mase v naselbini Imperial! Iz tega sledi, da ni nikjer v nobeni naselbini, kjer živijo naši rojaki, nobenega vzroka, da ne bi mogli iti na delo za rešitev samega sebe in svojih izpod sistema, v katerem se nahajamo danes.

Kmalu po 2. uri je s. Trčelj otvoril napovedan shod in apeliral na navzoče, naj si nabavijo delavsko literaturo in tiskovine, ki jih je v ta namen naročila

konferenca, in da kolikor je v njihovi moči pripravejo za kritično stroškov, ki jih bo imela okrožna konferenca s shodi. S prispevki, kot so mi povedali, je bil lep uspeh, tiskovin so precej razprodali in zanimanje za stvar je bilo zelo zadovoljivo.

Nato je predsednik predstavil s. Joško Ovna, ki so ga navzoči s velikim aplavzom pozdravili. Joško je napravil tak govor, da ne bi mogel noben profesor v Penni in Ohiju pobiti njegovih izjav, faktov in dokazov. V svojem govoru je posegel v razne evropske države, v njihovo preteklost in sedanjost. Citiral je biblijo o krščanstvu in primerjal sedanji razmeram. Pojasnil je cilje, za katere se bori soc. stranka in vsa svoja izjavanja je podprl z dokazi. Tu pa tam je dodal malo humorja, kar zelo prija avdienci, a nas je v istem hipu držal kakor v kleščah, da si moral misliti resno, če imaš količnik delavske zavesti v sebi. Spravil te je v tako pozicijo, da če si še tako korajžen, ne bi mogel izreči niti besede proti njegovim izjavam, četudi bi bil njegov protivnik.

Nad 50 milj daleč smo ga prišli poslušati in ni nam žal. Skratka, Oven je napravil dober vtis na navzoče, katerih je bilo veliko število. Zastopanih je bilo dosti zunanjih naselbin. Večina navzočih je bila borbilcev in dobrih članov SNPJ. Da še naši delavci prebujajo, je bil ta shod dober dokaz. Upam, da bodo tudi vsi ostali Ovni shodi dobro obiskani, pa tudi to, da prihodnjič dobimo Ovna v naše naselbine. Kajti pri nas je velika potreba za take govornike in shode.

Ker se zadnjih par let držim le bolj doma, sem imel sedaj priliko, da sem se na omenjenem shodu sešel z mnogimi somišljeniki in znanci iz raznih naselbin. Ker pa je bil čas kratak, se nismo mogli dosti pomeniti. Domov smo se vrnili brez vseh nezdoljnih zavesti, da smo slišali govor, ki nam bo ostal v spominu, smernice govora pa bomo skušali udeležiti v tej okolici.

Somišljenikom, ki bodo posetili Ovne shode, kličem: Pojdite naprej do zmage, ki mora priti, kakor napovedana vojna! Kaj pride iz te vojne, se ne ve. Za maso gotovo nič dobrega, ako jo prej ne prepojimo s soc. duhom. Potem se pa zna zgoditi, da bodo delavci obrnili puške proti onim, ki so jih zapodili v klanje svojih bratov delavcev.

Joseph Snay, 13.

Volitve v Wisconsinu

Willard, Wis. — Dne 2. aprila se bodo v državi Wisconsin vršile volitve za vrhovnega sodnika. Sedanji sodnik deli pravico takole:

V okraju Dodge je bil poslan v ječo delavec Zittlow zato, ker se je uprl iti na delo okrajnega rešilnega programa. V okraju Milwaukee je bil ubit na delu okrajnega rešila delavec Yunker, in baš isto sodišče, ki je poslalo Zittlowa v ječo, je odklonilo Yunkerjevi vdovi vsako odškodnino, rekoč, da Yunker ni bil prisiljen iti na delo za okrajni rešil!

Ta sodnik sedaj ponovno kandidira za vrhovnega sodnika. Zato naj bodo wisconsinski volilci previdni, komu bodo oddali svoje glasove za to vevlačno mesto.

Soc. stranka je postavila svojega kandidata za omenjeno mesto, sodruga Glenn Turnerja, ki ima vse sposobnosti. Po poklicu je pravnik in ima briljanten rekord kot poslanec v državni postavo daj iz časa svetovne vojne ter je izvršten organizator soc. stranke in njen član nad 30 let. Je zelo dober govornik. Gotovo se ga še spominjate, ko nas je obiskal prošle jesen, ko se je organizirala okrajna postojanka S. Z.

Na glasovnici za to mesto bosta označena le dva kandidata, in sicer sedanji sodnik, katerega je imenoval za to mesto bivši governor W. Kohler, in Glenn Turner, ki je naš delavski kandidat.

Volilci, delavci in farmarji, oddajte svoje glasove dne 2. aprila delavcu Glenn Turnerju!

Mike Krutz, 198.

Ozadje grške revolucije

Casi, ko so ženske javno in v ospredju svetovno zgodovino, časi Pompadour in intononk, so minili. Delajo jo danes še v toda v ozadju mož. Te ženske, ki delajo skrivetno svetovno zgodovino, so kakor H Venizelosova, o kateri ni bilo do danes dosti govora, za katero večina ljudi, ki nimajo za svetovne dogodke in njih vzroke, sploh ne ve. Noben magazin še nesele njene slike. Tiho in neopazno je s svojim možu na potovanjih, tiho in neopazno je financirala njegove revolucije. Samkrat je stopila predenj: ko so pred dvema letoma izvršili atentat nanj. Takrat ga je homa izvršila s svojim telesom in dve sta obitela v njenem telesu. Takrat je hem napovedala vojno grški državi in je besedo držala.

Včasih, kakor rečeno, spremljala je moža na njegovih potovanjih v inozemstvo, vedno se je držala korak za njim. Smeje se je boječe in vladno, nerodno je vrtele ki šopek, ki ga ji je ob kakšnem sprejem klonil kakšen grški poslanik. Nosi la je ne preveč novo, ne preveč moderno črno no obleko in so jo kaj mnogi prezirli.

Venizelos je bil osemkrat diktator in deset let njegove žene niso opazili. Vedneka je o njenem neizmernem bogastvu.

Nekega dne je šel 74letni diktator v bil je truden, prenehal je skoraj biti v Toda za tem pojavom je stala ženska, ki svoje življenje posvetila diktatorju in n vlogi. Ko je nastal položaj, da bi ta vladno prešla v pokoj, je začela računati napravila proračun za revolucijo. Potem revolucijo financirala.

Kakor smo sedaj videli, je bil tudi ta zaman, dosegel je svoj smoter le v toli je po njem krvavela država, ki ji je ved tvojčca se ženska pred dvema letoma pr maščevanje.

Bele postelje — črne številke

Razen matematike je menda statistika mrzeljša veda. Čeprav se vsi zgodijo, zaradi nje vznemirja najmirnejši človek, dar v splošnem ne vznemirja nikogar, k manj pa tako zvane javnosti.

Izmed mnogih primerov je najnovejši pravi unikum. Naša državna oziroma vnska zdravilišča za jetične morajo v za čas po ukazu zdravstvene oblasti "izdel statistiko praznih postelj. Uradna poska agencija razpošlje potem to stat dnevnim listom, ki pa jo dosledno zamok In vendar je ta statistika huda obtož aih socialnih in zdravstvenih razmer: p 7, 15, 20 in več postelj v zdravilišču za — v deželi pa je tuberkuloznih 70, 150, več prebivalcev. Tam prazne bele postel pacienti brez zdravniške nege, prepušeni in ljudskemu zdravju v kvar. Tam pr dovolj za petične, tu množica revnih v nek skih stanovanjih.

Ce že mora biti, da so zdravilišča na l ago samo bogatim, med katerimi je tulo loza redek primer, potem morajo odlo činitelji — zdravstvene, sodne, uprave druge oblasti — skrbeti za regeneracijo no šibkih slojev, kajti sicer je vse naše zdravstvo v teoriji utopijsko, v praksi pa skrbna služb brezposelnim zdravnikom.

Prav ima naš sociolog Slobodan D. Vi vić, ki pravi: "Nove in dobre ideje se vrinejo v naše jugoslovanske možgane. je treba vse, kar je dobrega in koristnega liti z zakonom." (Naši socialni problemi, Kon, Beograd.)

Boj proti nespečnosti

Mnogo je ljudi, ki se pritožujejo, da te rejo ponoči spati, niti če vzamejo, pred žejo, kakšno uspavilo. To se pravi, ta uspavajo, a prej ali slej se zopet zbude in tem ne morejo več zatisliti oči. Pri tak osebah bi zdravnik večinoma lahko uspe da bi sploščala lahko zaspale tudi brez usp ki bi prišlo v postel že le potem, med noč bi jih prvo, naravno spanje zapustilo.

Važno je tudi vprašanje, kako jemljem spavilo. Če ga vzamemo neposredno p čerji, bo namreč bore malo pomagalo. U vilo se raztopi namreč šele v črevesju, želodcu. Če mu je pa pot do črevesja v zasperta z jedmi, je naravno, da bo prišlo po urah do cilja in učinka. Če je izjem prisiljen pozno večerjati, potem naj vzame uspavilo rajši pol ure pred večerja, gače pa vsaj dve ure po njej.

Da so preobile večerje vzrok nespečnosti znano; manj znano pa je to, da nas tudi skopa večerja lahko prikradja za spanje. dec se začneja oglašati med njim in nas Ce nas zbudi občutek gladi, je pomoč la Jabolko ali kozarec mleka ga bo zelo kmalo miril.

"Čisti" kozarci

Ameriška zdravstvena oblast je odredila morajo v vseh tehničarh dobiti vodi za vanje kozarec malenkost klora. Ta odred temelji na preiskavah, ki jih je izvršila v rieloško društvo, ki je ugotovilo, da tak viodel čisti kozarci lahko prenašajo bolni

Na robu umitih kozarec so našli vsaj ne kužne glive, na katerih do 100.000 rijs. Poskušali so razne načine umivanja dognali, da se klice umirijo še najpog če dodaj vodi malo klora.

Kulturna palača v Moskvi, ki je bila pred kratkim slovesno otvorjena.

Vesti iz Jugoslavije

KAJ OBLJUBLJAJO POHODOVCI SLOV. DELAVCEM?

Pohod, glasilo Narodne odbrane dravske banovine, je v svoji številki od 19. januarja pokazal slovenskemu delavcu, "pripadnikom nižjih slojev" — pot v bodočnost.

Slovenski delavci imajo že zdaj svojo pot v bodočnost, skupaj z ostalim preprostim slovenskim ljudstvom — malimi kmeti, obrtniki, trgovci. Kar naenkrat pa ti pridejo Pohodovci in mu kažejo svoj kolovoz!

Praden pa mu sploh prično razlagati to svojo pot, mu pa hočejo vbiti v glavo eno: "Kot preprosti naraven človek (delavec) ne, da je naša banovina preobrnjena..." piše Pohod. Mi mu odgovorjamo: Kot preprosti naraven človek, slovenski delavec, da naša banovina ni preobrnjena, kakor ni preobrnjena Nemčija, čeprav ima 5 milijonov brezposelnih, katerih številno stalno raste, kakor ni preobrnjena sploh nobena država na svetu. Slovenski delavec prav dobro ve, da ni preobrnjenost vrok temu, da nima danes za gluko, da je plačan slabše kot tujec. "Preobrnjenost" je beseda, ki so jo iznašli kapitalisti in v katero hočejo, delavci vbiči v glavo, da niso oni krivi brezposelnosti in bede. Kadar pititne kriza in kapitalisti zvrnejo vsa bremena krize na rame delavca, kmeta in malih ljudi sploh, zapirajo tovarne in znižujejo meze, izročajo tisoče in milijone lakoti, takrat začno kapitalisti govoriti o preobrnjenosti in toliko delavce, nase dežela je preobrnjena, zato ste brez posla! Kako ta preobrnjenost v resnici izgleda, pa nam pokažejo najlepše številke iz Francije: v Franciji, kjer je nekaj stotisočev brezposelnih, je bilo leta 1933 uničenih 586.000 vagonov železa, 144.000 vagonov rize, 14 milijonov ton sladkorja, 2 in pol milijona zakljev kave, 1 in pol milijona kil mesa — vse zato, ker jih ni bilo mogoče prodati. Ako bi proč zmetane stvari dobiš francoski brezposelniki, bi bili vsi več kot siti: in skrozi usta nacionalistov trobijo v Franciji prav tako kapitalisti o preobrnjenosti Francije. Zemlja ni nikjer preobrnjena, tako je bogata, da bi lahko nosila milijarde novih ljudi, ako ne bi imela pešaka ljudi v rokah vsega denarja, ki trhni po bankah in bila posvetnica živili, ki jih mora metati v morje, v času, ko brezposelnosti legajo pod tračnice in se mečejo v vodo!

No, ker je za Pohodovce "Dravska banovina" preobrnjena in po njihovem mnenju naš "nižji sloj" nima v njej nobene zasluge na bodočnosti, mu oni odpirajo svoj — raj. Kje se nahaja ta raj? "Tja preko Sotle in Kolpe morajo biti uprte..." Cemu dušiti se v njej (dravski banovini), ko pa je tam v južnih krajih še dovolj prilike, čeprav samo za težko delo in za skromen zaslužek!

Ta nasvet za pot v bodočnost je seveda zavajen in lepo meglo pohodovske miselnosti, a nas preproste delavce zanima le tisto, kar pod to meglo leži: naša bodočnost preko Sotle in Kolpe.

Pogledimo male prilike preko Sotle in Kolpe! Prva stvar, katero opazimo, je predobro znan pojav: v zadnjih letih se je položaj delavca preko Sotle in Kolpe prav tako strašno poslabšal, kot pri nas. Ako pogledamo Vojvodino, kjer bi mogli poljedelski delavci s Prekmurja dobiti zaslužek, vidimo, da ima Vojvodina 100.000 brezposelnih delavcev in to po večini poljedelskih! Torej toliko, ko je vseh Prekmurcev! Ako prištejemo vsakemu brezposelnemu delavcu dva družinska člana, vidimo, da samo v Vojvodini 300.000 ljudi nima dati kaj v usta. Kakšno so prilike, v katerih delajo poljedelski delavci, naj nam povedo bratje ljudske pravice, ki so tam delali. Tudi Vojvodina je "preobrnjena", po skladiščih brezposelnost pa gnije žito, ker ni kupcev. Ali je v Vojvodini naša bodočnost, gospodje od Pohoda?

Če pogledamo bodočnost, ki čaka tam preko naše brezposelnosti, se nam pokaže ta le slika:

Nesreča v Kaknju — 128 mrtvih, med njimi tudi slovenski delavci.
Nesreča v Trepči — 6 mrtvih, 7 ranjenih.
Nesreča v Zaječaru — 11 rudarjev mrtvih.
Nesreča v rudniku Srbski Balkan — 12 mrtvih.

Leta 1933 je rudnik Jerma dolgoval rudarjem en milijon dinarjev na neizplačanih mezdah, leta 1932 so rudarji rudnika Venčar zahtevali od podjetja 400.000 dinarjev zasluženih na mezdah — dobili niso fikka, rudnik Bogovina ni izplačal plač 5 mesecev itd. itd. Gospodje od Pohoda! Po vaše leži bodočnost slovenskega delavca v smrti od metanogave plina in počasni smrti od lakote ob neizplačanih mezdah.

Ako pogledamo druge stroke, vidimo: trdka Batignol gradi železnice, izsušuje močvirja itd., plača delavcem 11 in 15 Din dnevno, delavci delajo v nezasišanih razmerah, v kamnolomu trdke je lani poginilo 8 delavcev. V Višegradu v Bosni delavci zaslužijo 12 Din dnevno, lani 16. marca še niso dobili mezd od novembra, tekstilna industrija odpušča delavstvo v množicah, v tovarni Polak v Zagrebu je štrajkalo nedavno 100 delavcev, gotovo ne za lastno zabavo, ampak proti znižanju že itak nečloveških mezd itd., itd. Kaj bi naštevali!

Brezposelnost v celi državi je tako velika, da je brezposeln vsak peti delavec, večja brezposelnost je še v treh državah sveta, na Danskem, v Avstriji in Ameriki. Lakota, ki jo prinaša s seboj brezposelnost, gloda delavčvo življenje, 35% delavcev umre za jetiko. Takih podatkov bi lahko našli cele strani — pa so tako strašni, da jih je tudi tako malo dovolj. Brezposelnost je enaka po celi državi, po nekod celo huja, meze so po večini v južnih krajih še nižje, delovni pogoji, kot nam kažejo nesreče v rudnikih, neprimerno slabi! Naša bodočnost torej ne leži in ne more ležati tam preko Sotle in Kolpe, ampak, kar to stran. Delavci ne bomo večni popotniki, ki nas bodo gospodarji pošiljali, kamor se jim bo hotelo — enkrat s trebuhom za kruhom v Ameriko, enkrat v Francijo in danes preko Sotle. Siti smo tega večnega potovanja — naša bodočnost je doma!

Se za eno se-gospodom od Pohoda zahvaljujemo za tale nasvet: "(Delavec) pa mora na vsak način imeti iskreno jugoslovansko srce, ki vidi v srbskem in hrvatskem delavcu svojega brata..." Delavec ne potrebuje kakšnega posebnega srca, da vidi v srbskem ali hrvatskem delavcu svojega brata. Vsak delavec je po naravi vsakemu drugemu delavcu brat — vsi nosimo isto usodo in nas tepe isti bič. Slovenskemu delavcu pa ni brat samo srbski in hrvatski delavec, ampak vsak delavec na širnem svetu, tako italijanski kot nemški ali japonski. In to nas, hvala Bogu, tudi loči od gospodov okoli Pohoda!

"Ljudska pravica".

Nova bolezen na trsu

Maribor, 12. marca.

Pri letošnji rezi v mariborski okolici so opazili čuden pojav: strženove bolezn na trsu, ki obstoja v tem, da stržen trsa po-

polnoma porjavi, odnosno poen. Razen tega se na trti tvorijo razpoke. Ta bolezen se je sicer že ugotovila leta 1930. v Pekrah, niso pa posvečali pojavu posebne važnosti. Kakor pa se je letos pokazalo, je ta bolezen zajela že večje vinogradiške komplekse. Upati je, da se bo z opreznim in pravičnim postopanjem vsaka večja nevarnost, ki preti našemu vinogradništvu s te strani, lahko odstranila.

Stanovanjske odpovedi se množe

Ljubljana, 12. marca.

Pri sreskem sodišču ljubljanskega je bilo letos podanih že 285 sodnih odpovedi stanovanj. Največ jih je bilo podanih za aprilski selitveni termin, namreč 103, za maj 52 in za marec 70. Mestna občina je odpovedala 18 strankam mala stanovanja zaradi neplačane najemnine. Mnogo je bilo za majniški selitveni termin odpovedanih lokalov (21). Hišni lastniki navajajo za razlog v 85 odst. primerih neplačano najemnino, ki jo najemniki dolgujejo za več mesecev; en tak dolg iznaša 25.000 Din. Neki najemnik pa je gospodaru odpovedal večje lokale zaradi previsoke najemnine, neki gospodar pa delavcu stanovanje zaradi preobline družine. Prav značilna je neka druga odpoved, kjer gospodar navaja za razlog: "Odpovedujem jima stanovanje, ker nista poročena in imata 8 mesecev starega, še nekrščenega otroka." Sosedje se zgražajo! Doselej je bilo pri sodišču podanih 12 predlogov za deložiranje.

SKRIVNOST PODZEMSKJE JAME V BELI KRAJINI

Pri Adlešičih so v novo odkriti jami našli krasne kapnike, pa tudi človeške ostanke

Belo Krajino po pravici lahko imenujemo deželo podzemskih jam, ki jih je tam blizu tisoč. O tem je že svojčas poročal šolski upravitelj Albin Čebular, katerega je žal bolezen preprečila nadaljnje raziskavanje. Okolica Adlešičev se odlikuje po obilici raznih jam, po katerih so brskali samo pastirji, ostali svet se pa ni brigal za razne "skulje" in prepadne jame.

Pod agilnim županom Petehom se je marsikaj storilo v občini in mladi podjetni fantje so se ogreli na pustni terek in so preiskali z županom takozvane "Skoreče jame". Spustili so se po vrh 27 m globoko. Na dnu se jama razširi v gozdič prekrasnih kapnikov raznih oblik in velikosti. Posebno največji je čarobno lep. Raziskovalci so našli v jami razne kosti in človeško lobanjo. Mogoče je ravno ta lobanja ključ k razjasnitvi skrivnostnega nestanka nekega orožnika, ali celo nekega Nežića iz Preloke, ki je izginil brez sledu pred kakimi 40 leti... Jama se niža v eno smer in ima živo vodo, ki doteka od zgoraj po kapniku. Potrebno je, da jama preišče strokovnjaki-jamarji, ki dobijo vse potrebne informacije pri županstvu v Adlešičih. To odkritje je vzbudilo med domačini izredno zanimanje, najdena lobanja pa najrazličnejše komentarje, ki jih bo skušalo orožništvo mogoče izkoristiti v razjasnitve omenjene skrivnosti. Opozarjamo, da je ravno adlešička okolica zelo prikladna za letovanje in bi nudila letoviščarjem tudi mnogo razvedrila z raziskavanjem jam.

Newyorški socialisti dobili ultimatum

"Stari gardi" je ekskutiva dala šest tednov časa za spravo

Buffalo, N. Y. — (FP) — Med "staro gardo" v New Yorku, kjer kontrolira državno organizacijo, in ekskutivo socialistične stranke ni na zadnji seji v tem mestu prišlo ne do sprave niti do definitivnega preloma. Če bo prišlo do prvega ali drugega, bo razvidno v šestih tednih.

V tem času se mora namreč ekskutiva državne organizacije odločiti, ali se misli držati zaključkov konvencije in narodne ekskutive ali biti stranka v stranki. Na to sejo je bila državna ekskutiva pozvana, naj dokaže, zakaj naj narodna ekskutiva ne suspendira čarterja in prevzame državno organizacijo.

Državna ekskutiva je odgovorila, da nima narodna ekskutiva te pravice, ker ji pravila dovoljujejo odvzete čarterje le v slučajih, kjer ni dovolj članstva ali pa, če državni tajnik ne pošlje glavnemu uradu treh mesečnih poročil zaporedoma.

Ekskutiva stranke je na tukajšnji seji odgovorila z ultimatom, v katerem zahteva, da državna ekskutiva preklicuje svoje izjave, s katero je zavrgla de-troitško deklaracijo; da mora takoj odpreti vrata članom mladinske lige, ki z 19. letom lahko pristopijo v stranko, in ostalim kvalificiranim aplikantom, ter končno prepove svojim članom zatekati se v kapitalistično časopisje z ozirom na notranje spore. Če v šestih tednih tega ne stori, bo ekskutiva imela izredno sejo v New Yorku in podvzela nadaljnje korake.

"Stara garda" v New Yorku je tudi "razpustila" Mladinsko socialistično ligo, oziroma jo "prevzela", ker ima proti sebi veliko večino članov — kaže 95%. S tem je prišla pa v konflikt z narodno ekskutivo mladinske lige, ki je edini tribunal, ki lahko suspendira čarterje in odredi reorganizacijo.

Thomasova skupina je na drugi strani pričela izdajati svoj tednik "Socialist Call", ki se je v prvi izdaji popolnoma izognil notranjim bojem ("stara garda" ima "New Leader").

Glede ustanovitve delavske stranke ni ekskutiva sklenila nič konkretnega. Vprašanje bo prišlo pred članstvo, da o tem pove svoje mišljenje. Mnenje je prevladovalo, da unije še niso prišle tako daleč, da bi podpirale delavsko stranko. Ekskutiva je ponovno zaključila, da "propagiranje upora ni v soglasju s pripadnostjo k stranki."

Skandal v upravi nacijskega bolezneškega zavarovanja

Berlin. — Finančni škandal, ki je bil nedavno odkrit v berlinskem uradu bolezneškega zavarovanja, je izvalil ostre proteste. Doznanlo se je, da škandal ni omejen samo na Berlin, temveč je dosegel tudi druga industrijska središča.

Situacija je postala tako neprijetna za vodilne nacije, da so morali odrediti preiskavo v vseh uradih bolezneškega zavarovanja. Pozvani so bili, naj takoj poročajo o imetju, vlogah v bankah in drugih finančnih rezerva-

Izdutki oskrbe bednih se podvojili

New York. — National Industrial Conference Board poroča, da se je število oseb, ki prejema javno podporo, povečalo za 35 odstotkov v zadnjih 18 mesecih, izdatki pa za 198 odstotkov.

Ta organizacija, ki jo financirajo velike industrijske korporacije, pravi, da so povprečni stroški za posamezno osebo znašali \$14.40 v januarju 1933, v januarju 1935 pa \$34.12. Relativni uradniki pravijo, da to ne pomeni, da bedni prejema večjo podporo, temveč da je tisoče družin, ki so se pred dobrim letom deloma same vzdržavale, porabilo zadnje prihranke in da so sedaj popolnoma odvisne od federalne podpore.

Sporazum med Richbergom in voditelji ADF

Med ADF in administracijo vse "okej"

Washington, D. C. — (FP) — Ameriška delavska federacija je molče vzela na znanje imenovanje Donalda R. Richberga, dosedanjega koordiniratorja "new deala", za začasnega načelnika odbora NRA, dasi so ga uradniki federacije dan prej še oštevali kot izdajalca delavskih interesov. Med voditelji federacije in Richbergom je prišlo do sporazuma in izgleda, da bodo, vsaj začasno, skupaj vozili. Da je bila sprava dosežena, je dokaz tudi fotografija, ki kaže Richberga, Greena in Lewisa, ko si prijateljsko stiskajo roke in je bila vzeta, ko je Richberg zasedel novo pozicijo.

Tisti člani kongresa, ki so podpirali ADF v njenih protestih proti upravi NRA in Richbergovim akcijam v prilog velebiznisu, ne morejo razumeti nepričakovane prijateljstva med voditelji federacije in Richbergom. Voditelji ameriškega organiziranega delavstva so se očividno zadovoljili s koncesijo, ko je Roosevelt imenoval v odbor NRA Philipa Murrayja, podpredsednika rudarske unije UMWA. Ta koncesija pa ne pomeni veliko, ker je Roosevelt istočasno imenoval v ta odbor Wm. P. Whitrowa, jeklarskega magnata in direktorja Pittsburgh Coal Co.

V odboru NRA ima organizirano delavstvo dva zastopnika, Murrayja in Hillmana; slednji je predsednik unije Amalgamated Clothing Workers. Delodajalce zastopata Whitrow in Whiteside, industrijska magnata.

Sedaj je gotovo, da bo Ameriška delavska federacija podpirala akcijo za podaljšanje zakona obnove, dasi je v nestetih izjavah v zadnjih mesecih poudarila, da je delavstvo razočarano nad NRA, ker je prišlo pod popolno dominacijo velebiznisa. Green, Lewis in Hillman so na sestanku z Rooseveltom v Beli hiši obljubili podporo organiziranega delavstva v akciji za podaljšanje zakona obnove.

Odrejeno je bilo, da morajo vsi uradi izročiti dve tretjini rezerviranih fondov vladi, da bo ona razpolagala z njimi. Ta draistični odlok zaeno tudi kaže velike finančne potožke tretjega cesarstva.

Slovenska Narodna

Ustanovljena 9. aprila 1904

2657-59 Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Podporna Jednota

Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois

Tel. Rockwell 4904

GLAVNI ODBOR S. N. P. J.

UPRAVNI ODBOR:

VINCENT CAINKAR, predsednik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
FRED A. VIDER, gl. tajnik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
LAWRENCE GRADISHEK, taj.bolodd.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JOHN VOGRICH, gl. blagajnik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
FILIP GODINA, upravitelj glasila.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JOHN MOLEK, urednik glasila.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

ODBORNIKI:

FRANK SOMRAK, prvi podpredsednik.....996 E. 74th St., Cleveland, O.
JOHN E. LOKAR JR., drugi podpredsednik.....1198 E. 170th St., Cleveland, O.

GOSPODARSKI ODBOR:

MATH PETROVICH, predsednik.....595 E. 140th St., Cleveland, O.
ANTHONY CVETKOVICH.....983 Seneca Ave., Brooklyn, N. Y.
JOHN OLIP.....149 S. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill.

POROTNI ODBOR:

JOHN GORŠEK, predsednik.....414 W. Hay St., Springfield, Ill.
ANTON ŠULAR.....Box 27, Arma, Kans.
JOHN TRČELJ.....Box 257, Strabane, Pa.
FRANK PODBOJ.....Box 61, Parkhill, Pa.
FRANK BARBICH.....16010 Parkgrove Ave., Cleveland, O.

NADZORNI ODBOR:

FRANK ZAITZ, predsednik.....3639 W. 26th St., Chicago, Ill.
FRED MALGAI.....26 Central Park, Peru, Ill.
JACOB AMBROZICH.....418 Pierce St., Eveleth, Minn.

POZOR! — Korespondence s glavnimi odborniki, ki delajo v gl. uradu, se reši takole: VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika, naj se nanašajo na podpredsednika. VSE DENARNE pošiljave in stvari, ki so tičeje gl. upravnega odbora in jednote veče, naj se pošiljajo na gl. tajništvo. Vse zadeve, tikačeje na bolniško podporo, naj se pošiljajo na bol. tajništvo. Vse zadeve v zvezi s blaginjskimi posli, naj se pošiljajo na blaginjskivo. VSE PRITOŽBE glede poslovanja v gl. upravnem odboru naj se pošiljajo Frank Zajcu, predsedniku nadzornega odbora. VSI PRIZIVI na gl. posetni odesk se naj pošiljajo na John Gorška, podpredsednika posetnega odbora. VSI DOPILI in drugi spisi, nenanitni, agitali, naračunski in sploh vse, kar je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošilja na "PROSVETO", 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill. NOTE: Korespondence with the Supreme Office should be addressed as follows: Communications for the supreme president should be addressed to him. All remittances of money and business concerning lodges and members other than sick benefit should be addressed to secretary's office. Matters of sick benefit should be addressed to the assistant secretary. Financial matters under the jurisdiction of the treasurer's office should be taken up with him. Complaints concerning the work of the executive board should be addressed to Frank Zaitz, chairman of the Board of Supervisors. Charges, complaints and appeals should be addressed to John Goršek, chairman, Judicial Committee.

Apel kubanskih delavcev na Ameriko

Velika stavka visi nad 4 industrijami

(Nadaljevanje s 1. strani.)

koj izjavil, da 400.000 tekstilnim delavcem ne preostaja nič drugega kakor splošna stavka, ki je na obzorju že dalj časa.

"Oder je zdaj pripravljen za novo stavko v industriji," je Gorman rekel pred odsekom nižje zbornice, kjer je zagovarjal zakonski načrt, ki prepoveduje rabo federalnega orožja v stavkah. "Podjetniki na eni strani znižavajo cene, na drugi pa trgajo plače in na ta način delajo profite na kožo delavcev. Nam ne preostaja nič drugega, kakor da se proti temu poslužimo svoje ekonomske sile."

Povrhu znižanja produkcije za 25% na račun mizerno plačanih delavcev je večerj udaril po njih tudi tekstilni delavski odbor, katerega je kreiral Roosevelt. Odredil je, da nima noben delavec kaj iskati pred tem odborom, če je odloviljen radi nosenja orožja pri piketiranju ali pa, "če nastopa preveč oblastno."

Stavka 55.000 delavcev v kavčukarski industriji je pa možno radi tega, ker so tri največje družbe v Akronu — Goodyear, Goodrich in Firestone — odklonile zahtevo kavčukarske unije za kolektivno pogajanje. Vprašanje stavke je med organiziranimi delavci v tej industriji že dalj časa v ospredju. Zdaj je unija prišla do točke, da ji ne preostaja drugega kakor stavka. V nasprotnem slučaju bo lahko izgubila vse članstvo in zaspala.

Položaj v avtni industriji je bolj negotov kolikor se možno stiske tiče. O tem bodo razpravljali te dni voditelji Ameriške delavske federacije. Stavka v tej industriji bi bila bolj možna, če bi se delavci "okužili" od možnih stavk v premogovni, kavčukarski in tekstilni industriji.

V zapor radi "razžaljenja" sodišča

Carlinville, Ill. — Okrajni sodnik George je "zašil" ali pa denarno kaznoval vse tiste "suverene" državljane, ki so s poštno karto protestirali radi evikcije neke brezposelne družine. Dve-ma je dal po 60 dni zapore, enemu 10 dni, šest drugih je pa kaznoval pogojno po \$50 globe.

TRINERJEVO GRENKO VINO

odpravi slab apetit in očisti kožo mrazoljev

Ali ste naročili na dnevnik "Prosveto"? Podpirajte svoj list!

Slika kaže minnesotske farmarje in delavce, ki so nedavno invadirali kapitol in predložili državni zbornici svoje zahteve.

Maksim Gorki:

MATI

SOCIALNI ROMAN

Znova so prihajale z vseh oken in dvorišč materi na ušesa nemirne in zlobne, zamišljene in vesele besede. Najraje bi odgovarjala, zahvaljevala, pojasnjevala in se vmešala v čudno pisano življenje tega dne.

Za vogalom, v tesni ulici se je nabrala gruča, do sto ljudi, in med njimi se je razlegel glas Vjesovščikova.

— Kri izstakova iz nas kakor sok iz malin!
— so padale ljudem na glavo okorne besede.

— Tako je! — je odgovarjalo po več zamolklih glasov naenkrat.

— Fant se trudi! — je dejal Malorus. — Pojdem mu pomagat! ...

Sklonil se je naprej in preden ga je Pavel zadržal, je že zavrtal svoje dolgo, gibko telo v množico, kakor svedre v zamašek. Zapel je njegov zvonec glas.

— Sodrug! Pravi, da žive na svetu razni narodi — Židje in Nemci, Angleži in Tatari. Jaz tega ne verjem! Le dva naroda sta, dve nespravljivi plemeni — bogatini in siromaki! Ljudje se različno oblačijo in različno govorijo, ampak pogledajte, kako občujejo bogati Francozi, Nemci, Angleži z delavskim ljudstvom; takoj spoznate, da so za delavce vsi — bašbuzuki. Da bi se jim ribja kost ustavila v grlu!

V množici je nastal smeh.

— A poglejmo stvar z drugega konca, pa spoznamo, da živi francoski delavec, tatarski in turški prav tako pasje življenje, kakor mi, rusko delavsko ljudstvo!

S ceste je dohajalo zmerom več ljudi; drug za drugim so se ljudje molče prerivali v ulico, iztegovali vratove, stopali na prste.

Andrej je nadaljeval glasneje.

— Za mejo so delavci že spoznali to preprosto resnico, in danes, na praznik prvega maja ...

— Policija! — je zakričal nekdo.

S ceste so prijezdili v ulico naravnost proti ljudem štirje policaji na konjih in vihteč biče kričali:

— Narazen!

— Kakšen shod je tu?

— Kdo govori?

Ljudem so se zmračili obrazi in neradi so se umikali konjem. Nekateri so splezali na pločnike. Ušule so se porogljive besede.

— Kako krulijo svinje na konjih: glejte nas, junake! — je zakričal tenak, zadirljiv glas.

Malorus je ostal sam sredi ulice. Zibajoč glavi sta se namerila proti njemu dva konja. Umaknil se je na stran, v tem hipu ga pograbila mati za roko in ga vleče mrmraje za seboj.

— Obiljubljen si, da ostaneta skupaj s Pavlom, a sedaj delaš na lastno pest!

— Oprosti! — je dejal Malorus in se nasmehnil Pavlu. — Koliko je policajev na svetu.

— Dobro! — je zamrmrala mati.

Nemirna, moreča utrujenost se je je lotila, dvigala se, krožila po glavi; v arcu sta se vrstila žalost in veselje. Zelela si je, da bi kmalu zatulila opoldanska piščal.

Dospeli so na trg pred cerkvijo. Okolo nje, na ograji, je drug ob drugem stalo in sedelo ljudstvo — zbranih je bilo do petsto glav vesele mladine, skrbnih žena in otrok.

Množica se je zibala, ljudje so nemirno vzpenjali glave in se ozirali na vse strani, ne-

strpno pričakajoč. Vaj so čutili nekaj posebnega, nekateri so gledali raztreseno, drugi so se obnašali smelo. Tiho so se razlegali pritaženi ženski glasovi, moški so se jezno obračali od njih in časih so se oglašale psovke. Samozavestna odločnost se je prepirala z brezglavo bojazljivostjo. Zamolkel hrup je obdajal množico.

— Mitenka! je tiho zatrepetal ženski glas.
— Smili se sam sebi! ...
— Pusti me! — je zagrmel odgovor.

A resni glas Sizova je govoril mirno, prepričevalno:

— Ne, mladine ne smemo puščati na cedilo! Razumnejši so od nas, smelejši! Kdo nam je oteblatno kopejo? Oni! Tega ne smemo pozabiti. V ječe so jih zmetali za to ... a dobiček je ostal vsem! ...

Tromba je zatulila in požrla s svojim črnim zvokom razgovore ljudi. Množica se je tresla, sedeči so vstali, za trenotek je vse zamrlo, otrpnilo in mnogo lic je prebledelo.

— Sodrug! — je zadonel zvonki in močni Pavlov glas. Suha, vroča megla je opalila mater oči, — ena sama kretanja poživilenega teslesa, pa je vstala vzad za sinom. Vsi so se obrnili k Pavlu, obkrožujoč ga kakor opilki kos magnetu.

— Bratje! Čas je, da se odrečemo temu življenju, polnemu zlobe, pohlepa in teme, življenju, ki nima prostora za nas, ki nas ne priznava za ljudi!

Obmolknili so in vsi so molčali in se še tesneje in trdnjeje sklenili okoli njega. Mati mu je gledala v obličje, a videla je le oči, ponosne, smejele in goreče ...

— Sodrug! Sklenili smo, da danes odkrito povemo, kdo smo; danes vzhignemo svoj prapor, prapor razuma, resnice in svobode!

Dolg bel drog se je posvetil v zraku, nagnil se, razdelil množico in se skril v njej; čez minuto je zaplapolalo nad množico kakor rdeča ptica široko platno delavske zastave ...

Pavel je dvignil roko — drog se je zamajal, in deset rok je pograbilo za gladki les, med njimi je bila tudi roka njegove matere.

— Slava delavstvu! — je zaklical.

Na stotine glasov se je odzvalo z zamolklim klicem:

— Slava socialno-demokratski delavski stranki, sodrug, slava našim duhovnim domovini!

Množica se je zazibala; kdor je razumel pomen zastave, se je prerival do nje; poleg Pavla so stali Mazin, Samojlov, oba Guseva, Nikolaj, ki je s povesleno glavo razmišljal ljudi in še nekaj materi neznanih mladih ljudi z žarečimi očmi ...

— Slava delavstvu vsega sveta! — je zaklical Pavel. In odgovarjal mu je vse krepkejši in vse radostnejši tisočero glasni odmev, pretresujoč dušo s svojim zvokom.

Mati je prišla Nikolajevu in še neko drugo roko, zalihala je vsa v solzah, a jokala ni; noče so ji trepetale in s tresočimi ušni je dejala:

— Bratje ... to je resnica ...

Kozavi obraz se je Nikolaju razširil v nasmeh, ogledoval je zastavo, iztegnil roko proti njej in zakričal; potem je objel mater za vrat, jo poljubil in se zasmajal.

— Sodrug! — je zapel Malorus in s svojim mehkim glasom je prevpil šum množice.

(Dalje prihodnj.)

ti gori, kjer so bile italijanske utrdbe, na katere so avstrijski topovi metali granate. Granate so trgale skale, ki so se pričele valiti v dolino. Kmalu sem slišal obupen klic na pomoč, ko je skale pritisnila našega tovariša. Saniteji so ga skušali potegniti izpod skale, toda trud je bil zaman, ker je bila skala pretežka in je niso mogli dvigniti. Ranjenca, ki je imel obe nogi strti, so kar tam pustili, da je izkrevljal.

Ko se je pričelo temniti, je prišel ukaz, da bo treba prebiti noč v skalovju. Jaz sem našel zavetje med dvema skalama, kjer je ležal sneg in na tem snegu sem počival vso noč. Prav zraven je bil globok prepad, v katerem bi gotovo obležal za vedno, ako bi padel vanj. Ko se je popolnoma stemnilo, so naši topovi nekoliko potihnil in le v presledkih je prihrčalo po zraku kakšna granata. Imel sem nekaj cigaret in rad bi bil kadil, toda užigalice so bile mokre, ker je rosił dež in so kaplje sproti zmrzle na obleki. Tudi drugi bi bili radi kadili, toda noben ni imel suhih užigalic. Večerje nismo dobili, pač pa nam je bilo dovoljeno, da lahko použijemo konzerve. Jaz sem jih pojedel že prej, ker sem bil lačen.

V železcu mi je krulilo in to je povzročalo težke bolečine. V steklenico, ki sem jo imel pri sebi, sem stlačil nekoliko snega in ga stopil ob moji telesni toploti. To vodo sem potem spil in tako nekoliko potolažil prazni želodec. Ko se je pričelo svitati, so topovi obnovili bombardiranje. Granate so trgale skale, ki so se valile preko nas v dolino. Neke skale je zmečkala mojega prijatelja in pod njo je našel svoj grob.

(Dalje prihodnj.)

Drugi obraz

Napisal E. van Lidth de Jeude

— Pa vi, gospod Bertens, je vprašala ena izmed dam, — ali še nikdar niste doživeli, da bi se sanje izkazale kot prerokbe? —

Sedeli so v parku in pili čaj. Počasi je legal mrak na zemljo in po svoje pripomogel, da so začele dame prihajati v prijetno zonanost razpoloženje.

Pim Bertens je trenutek pomislil in si z roko zasenčil oči, kakor človek, ki si skuša priklicati privid. Dame so zadržale dih; vedele so, da ima Bertens dosti strahotnih zgodb na zalogi. Se poslednjič se je razgledal okoli sebe, potem je pa začel:

— Sanje? Ne, toda doživljal sem nekaj podobnega, čeprav je šlo takrat bolj za nekakšno sanjanje z odprtimi očmi o belem dnevu. Angleži govorijo o second-sightu, to je drugem obrazu, kadar kaj vidijo, česar ni in o čemer se potem pokaže, da se je res tisti trenutek natanko tako odigralo ... bogve kje na širnem svetu. Nekateri ljudje v to verujejo; jaz sam vem samo to, kaj je doživel neki Anglež.

Takrat sem bil po kupčijah v Sydneyju, prestolnici Novega Južnega Walesa. Oni mladi Anglež je bil tamkaj v službi v neki pisarni. Ime mu je bilo John Davis, star je bil osem in dvajset let in šele leto dni poročen s čudovito lepo Avstralko. V Grace je bil kar blazno zaljubljen; tako je bilo namreč njegovi ženi ime. Meni se je zdela nekam preveč lepa. Bila je nekakšna srednja reč med dragoceno lutko in ameriško filmsko zvezdo, in kadarkoli sem jo videl, me je vselej obšel strah, da se ne bi nekaj v njej potrl. John Davis je bil od arca dober deček in je zmeraj mislil na svojo ženo: na poti v pisarno, pri delu in ko se je vračal v predmestje; tam sta namreč on in Grace imela ljubko hišico.

Nekega jutra je moral iti po opravkih. Ko je hitel po živahni aveni, je bil nehoti pričrta grozne nesreče. V neko mlado damo se je zaletel avto in jo podrl na tla, da je obležal vsa krvava in brez zavesti. Ponesrečenka je bila mlada in plavalava, prav tako kakor njegova Grace. John Davis je bil čisto zbeigan. Venomer mu je bilo v mislih, kakor da bi bil tudi Grace v predmestju podrl neki avto in jo povozil do smrti. Ka-

ko lahko se kaj takega pripeti! Šla je pač kakor običajno nakupovat in ni pazila, ko je krenila čez cesto.

Zableščala mu je pred očmi. Nič več ni imel moči, da bi opravil svojo reč, in se je opotekel nazaj v pisano. Čedalje bolj ga je priganjala misel na nesrečo, katere žrtve naj bi bila njegova Grace; venomer jo je videl vso blede in krvavo, kako leži na robu pločnika. Tako strašno ga je obhajala ta misel, da ga ni več strpelo — moral je proč moral iz pisarne in z vso naglico domov, da vidi, kaj je ...

— In? — so vprašale dame skoraj v en glas in se še tesneje zgrnile okoli Pima Bertensa, da jim ne bi ušla niti besedica te napete istorije.

— Nu, je mirno povzel Pim. — John Davis se je torej odpeljal domov. In ker se mu je tako hudo mudilo, si je najel avto. Obiljubljen je šoferju posebno veliko napitnino, če bo hitro vozil, in šofer je moral res potiti kakor iz uma. Zdalj vidite, kako neločljivi zna biti človek v takšnem primeru. Johna Davisa je bila avtomobilska nesreča, ki ji je bil priča, strahovito pretresla, in vendar je obljubil šoferju še posebno napitnino, če bo prav hitro vozil — kako lahko bi se bila iz tega rodila nova nesreča!

— A kaj je bilo z ženo? Kaj je bilo z Grace? — so vprašale dame, napete do skrajnosti.

— Z Grace? — je počasi ponovil Pim Bertens. — Ah, res. Nu, Grace je sedela lepo v svoji sobi, ko je John prišel domov.

— V svoji sobi? Kaj se pa to pravi? V kakšni zvezi je potem ta istorija z 'drugim obrazom'?

— Saj to je tisto! — je zamišljeno odgovoril Bertens. — Grace je sedela v sobi, cela in zdrava, a ne sama. Pozabil sem povedati, da je John imel dobrega prijatelja, ime mu je bilo Jim Flinn. In ko se je John tako nepričakovano vrnil domov, je Grace sedela v sobi, z roko v roko z Jimom, in obema je bilo videti, kakor bi si bila pravkar povedala zelo vesele reči. — (či)

Otok gladu in smrti

Nepopisno trpljenje ribičev sredi Indijskega oceana

V Parizu se je pričela sodna razprava, katere izid čaka vsa francoska javnost z napetostjo, dasi je ta izid že v naprej znan. Dva bretonska ribiča in neka ženska tožijo družbo "La Langoustes Francaise" za odškodnino, ki jim pripada po groznem trpljenju, ki so ga prebili v njeni službi.

Pred več leti je družba na samotnem in pustem otoku sredi Indijskega oceana, kjer pa je bilo bogato lovišče rib, osnovala tovarno za konzerviranje rib. Živila je pripeljeval v večmesnih presledkih parnik "Austral" z otoka Madagaskarja, v skladiščih jih je bilo vedno dovolj za vse nameščence in uslužbence tovarne.

V februarju 1930 pa se je zgodilo, da so skladišča iz nepojasnjenih razlogov do tal pogorela. Pravkar so jih bili znova, napolnili in velika sreča je bila, da je bil parnik še zasidran v luki. Z naglo odločitvijo je kapitan dal vkrcati vse uradnike in delavce tovarne, le sedem oseb, pet ribičev in ena žena nekega izmed njih ter neki domačin z otoka Madagaskarja, naj bi ostalo na otoku, da bi pazilo na tovarniške naprave in počistilo na pogorišču.

Živil je bilo za prvo silo še nekaj, sicer pa je morje nudilo dovolj rib, a v treh mesecih bi se parnik vrnil. Kmalu po njegovem odhodu pa se je začelo trpljenje. Pred vsem je požar uničil tudi stanovanjske prostore in ker na otoku ni bilo lesa, si mala skupina ni mogla zgraditi novih hiš in je bila prepuščena vsem vremenskim neprilikam, zlasti pekočim sončnim žarkom. Nato se jim je morala upreti že po nekoliko tednih enolična ribja hrana. Samo upanje, da se parnik vrne, jih je držalo po-

konci. Toda ob domeničenem času, v maju 1930, so zaman čakali, da bi se parnik prikazal na obzorju. Naslednjega dne ga tudi ni bilo, ves teden ne, potem dolge tedne, minili so meseci — družba je bila nanje pozabila. Začelo se je trpljenje, ki mu ni kmalu para. Polagoma so vsi oboleli za strašno boleznijo enolične prigrane, skorbutom, možje so postali tako slabotni, da še na ribji lov niso mogli več.

Se najdlje se je držal domačin z Madagaskarja. Nekaj časa je hodil sam lovit hrano za vse, toda nekega dne ga ni bilo več nazaj. Vzel ga je vihar ali pa se je izgubil na poti od otoka. Trije ribiči so umrli v kratkih presledkih drug za drugim, sila je priklopala do vrhunca ...

In tedaj, v decembru 1930, se je zgodilo, da je "Austral" pristal ob otoku. Ljudem, ki so stopili iz njega, se je nudila strašna slika. Poleg zgorelih hiš so na obrežju ležali trije do kosti shušani ljudje, dva moška in ženska. Se so živeli, a se niso mogli več dvigniti. Na nosilih so jih spravili na ladjo. Več let so jih morali negovati, da so spet ozdravili! Danes pa stoje kot tožitelji pred sodniki.

Izid razprave, kakor rečeno, ni dvomljiv. Družba bo morala plačati visoko odškodnino za umrle žrtve svoje nemarnosti, a trojici preostalih bo morala plačevati dosmrtno rento. Višek prvega razpravljalnega dne je bilo čitanje dnevnika, ki ga je pisal eden izmed umrlih ribičev. V njem stoji med drugim: "Včeraj je umrl Le Brunon. Njegova žena je začela kričati ...

Moral jo je slišati, kajti tudi njemu so stekle solze iz oči. Njegove ustnice so zašepetale "še ne". Hotel je pričakati, da se ladja vrne ...

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto šteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine ki eni naročnik Prosveto stane za vse enako, za člani ali nečlane \$6.00 za eno leto nina. Ker pa člani še plačajo pri asecumentu \$1.20 za teden, se leto šteje k naročnin. Torej sedaj ni varoka, reči, da je list predrag. S. N. P. J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini ki bi rad čital list vsak dan. Cena lista Prosveta je:

Za Zdrav. države in Kanado	Za Ciero in Chicago je..
1 tednik in..... 4.90	1 tednik in.....
2 tednika in..... 3.60	2 tednika in.....
3 tednike in..... 2.40	3 tednike in.....
4 tednike in..... 1.20	4 tednike in.....
5 tednikov in..... nič	5 tednikov in.....
Za Evropo je.....	\$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tedni moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati vsoto lista Prosveta. Ako tega ne store, tedaj mora upravništvo datum sa to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime.....Čl. društva št.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripišite ki moji naročnin ali sledečih član družine:

2).....Čl. društva št.....

3).....Čl. društva št.....

4).....Čl. društva št.....

5).....Čl. društva št.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Louis Zajec (Milwaukee):

Moji doživljaji v svetovni vojni

(Nadaljevanje.)

Nekega dne smo opazili nad nami večje število vojaških letal in častnik je s pomočjo daljnogleda ugotovil, da so italijanski. Takoj je bilo izdano povelje, naj otvorimo ogenj. V par minutah so bile atrojnice pripravljene in krogle, ki so sipale iz strojnica, so zbile eno letalo na tla. Krogle so najbrž prevrtale šrambo za bencin, kajti letalo se je vnelo v zraku in goreče padlo na zemljo. Naš poveljnik je bil za ta čin odlikovan s srebrno kolajno, katero ni zaslužil.

Po osem dneh bivanja v tisti vasi je prišla vest, da so orožniki aretirali tridesetega župana kot izdajalca. Vojaški telefonisti so namreč ugotovili, da je imel stike z italijanskimi avtoritetami, katerim je dneвно poročal, koliko avstrijskih vojakov je dospelo v Trident. Župan je imel telefonski aparat v svoji kleti in kakor hitro se je to izvedelo, so ga orožniki uklenili in izročili vojaškimi oblastem. Te so mu potem ukazale, naj sporoči Italijanom, da so bile vse informacije, ki so jih prejeli od njega, napačne. Ko je govoril po telefonu, so ga stražili vojaki in častniki in pazili, da je govoril tako kakor so mu naročili.

Potem je bil župan postavljen pred vojno sodišče, ki ga je obsodilo na smrt. Eksekucija je bila takoj izvršena. Obesila so ga na drevo v sredini mesta in tam je visel več ur v svari drugim.

vojaki z nasajenimi bajoneti pa so ga stražili, čeprav je bil mrtev.

VI

Po štirinajstih dneh bivanja v vasi nad Tridentom je prišel ukaz, da moramo odriniti na fronto. Vsi smo vedeli, kaj nas čaka—da bomo morali naskakovati sovražnika. Tega smo se najbolj bali, ker smo vedeli, da se čete, ki napadajo, izpostavljajo največji nevarnosti in da so skoro vedno tepene. Se tisti dan smo odkorakali v Trident, kjer so nas spet posadili na vagonce. Vozili smo se do konca proge in se ustavili na zadnji postaji Kaldinac. Od tu smo nadaljevali našo naporno pot proti visokemu hribu, kamor smo dospeli v štirih urah. Na vrhu hriba, ki smo ga imeli pred se, smo dobili nekaj tople juhe in kosček mesa. Po polurnem odmoru smo morali spet odriniti.

Hodili smo vso noč in bili smo silno utrujeni. Ko je poveljnik videl, da smo skrajno izmučeni in da so konji, ki so nosili strojnice, pričeli cepati, se nas je usmilil in določil dvurni odmor. Poveljnik seveda ni bil izmučen, ker je imel konja, dočim smo pešci kar padli na zemljo in zadremali.

Po tem odmoru smo se zopet odpravili na pot in okrog 10. dopoldne smo dospeli do lesenih barak, kjer smo se ustavili. Bill smo silno lačni in hoteli smo izvedeti, kdaj bomo dobili kaj pod-

zob. Vprašal sem kuharja o tem in dobil odgovor, da moramo najprej stopiti sneg, da dobimo vodo. To smo storili in ob 5. smo šele dobili nekaj hrane. Tu smo ostali čez noč, naslednje jutro pa je bilo spet treba oditi na pot. Hodili smo ves dan in proti večeru smo se ustavili v neki dolini, kjer smo postavili šotore in prenočili.

Drugo jutro smo spet odkorakali in po štirih urah hoje dospeli do lesenih barak. Mislim sem, da bomo tam počivali, a sem se motil. Opazil sem debele železne vrvi v zraku, ki so bile napete z našega hriba na drugega na oni strani, na njih pa male vozeve. Na te vozičke so naložili nas in konje in peljali smo se po tej "železnici" proti drugemu hribu. Vožnja je trajala nad eno uro in pogled iz višine v globino med hriboma je bil grozen. Na drugi strani smo zagledali ob cestah v nižini avstrijske topove, ki so bombardirali sovražnika. Grmelo je, da se je kar zemlja tresla. To streljanje, ki je odmevalo, da je človeka stiskal strah, je pomenilo otvoritev ofenzive.

Naš oddelek je bil opozorjen, da mora biti pripravljen na odhod. Tu sem imel priliko opazovati italijanske ujetnike, ki so nas prosili milosti. Mnogi italijanski vojaki so se tako prestrašili grmenja topov in granat, ki so jih bruhalo na italijanske utrdbe, da so se kar prostovoljno podali. To je bil znak, da bodo utrdbe kmalu v avstrijskih rokah.

Proti večeru smo dobili pove-

Mali diplom

"Mamica, ali ti sme

ti neko povest?"

"Kar povej jo, sin

"Samo ta povest

mamica."

"Nič ne de. Vseeno

selim."

"Poslušaj torej: B

koč velika steklenica,